ISSN 2786-6238
DOI 10.58340/2786-6238-2022-3(3)

ДЕРЖАВНА СІМЕЙНА ТА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА:

законодавство, методи та практики

Загальнодержавне науково-практичне видання

Засновник: Державна установа «Державний інститут сімейної та молодіжної політики»

Видається чотири рази на рік

3 (3)
2022

Рік заснування: 2021

Свідоцтво про державну реєстрацію
Серія КВ № 25065-15005Р
від 14.12.2021 року

Видавець:
Державна установа «Державний інститут сімейної та молодіжної політики»

Головний редактор:
Ф. К. Іллюк

Адреса редакції:
01001, Україна, м. Київ,
вул. Еспланадна, 17, 4 поверх
e-mail: mail@dismp.gov.ua
тел.: (050) 280-98-88

© Редакція журналу «Державна сімейна та молодіжна політика: законодавство, методи та практики»
© Державна установа «Державний інститут сімейної та молодіжної політики»

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ НАУКОВИХ ТВОРІВ, СТВОРЕНИХ У РЕЗУЛЬТАТІ ВИКОНАННЯ НДР

УДК 347:[808.1-028.42:001.89](045)
DOI 10.58340/2786-6238-2022-3(3)-1

Ростислав ДРАПУШКО,
виконувач обов'язків директора Державного інституту сімейної та молодіжної політики, кандидат філософських наук
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-3089-5349

Павло ГОРІНОВ,
перший заступник директора з науково-дослідної роботи Державного інституту сімейної та молодіжної політики, кандидат юридичних наук
ORCID ID: https://orcid.org/ 0000-0002-8294-2784

Наталія ФІЛИК,
старша наукова співробітниця Державного інституту сімейної та молодіжної політики, кандидатка юридичних наук
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-3838-73

Майбутні реформи та інноваційний прогрес післявоєнної України залежать від ступеня залучення інтелектуального продукту та інноваційних технологій в економічну сферу України, що ставить нові завдання перед системою правового регулювання інтелектуальної власності — щодо питання правового регулювання прав на результати творчої діяльності. Важливе місце в системі об'єктів інтелектуальної власності належить службовим творам, які створені в результаті виконання НДР. Україна була, є і буде державою з високим науково-технічним потенціалом, який визначається важливими й унікальними досягненнями в багатьох сферах виробництва та суспільного життя — у сфері авторського права, наукових творів, розробці нових

матеріалів, біотехнології, радіоелектроніці, електрозварюванні, інформатиці тощо, але існує питання якості патентів, їх комерціалізації та впровадження результатів творчої діяльності в національну промисловість. Результати цих напрацювань, як правило, є результатами діяльності науково-дослідних установ та інших наукових центрів та інституцій, тому питання належного правового регулювання майнових прав на службові твори має велике практичне й теоретичне значення. Відповідно, особливе значення дослідження правового режиму наукових творів має для роботи науково-дослідних установ та навчальних закладів, які безпосередньо здійснюють діяльність у гуманітарній сфері та у сфері трансферу технологій.

***Мета статті** — дослідження правового режиму наукових творів, створених у результаті виконання НДР.*

***Методи дослідження**: порівняльно-правовий, статистичний, системний, метод аналізу та об'єктивної істини, інші.*

***Результат:** доведено необхідність внесення змін у чинне законодавство щодо правового регулювання системи охорони інтелектуальної власності та захисту прав інтелектуальної власності. Констатовано, що є потреба врегулювання правового режиму «сирітських творів», що виникли в результаті тих втрат, які зазнає система науки і освіти у воєнний час, а саме втрати текстових примірників, пошкодження файлів, а ще питання з відновленням змісту, втратою авторства тощо.*

***Ключові слова:** інтелектуальна власність, інтелектуальний капітал, винахід, корисна модель, промисловий зразок, реформа системи інтелектуальної власності, розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності*

Актуальність теми полягає в тому, що майбутнє людства залежить як від здатності продукувати новітні результати творчої, інтелектуальної чи подібної їм діяльності. так і від уміння використовувати їх на користь людства взагалі та конкретної людини, зокрема. Так, наприклад, майбутня повоєнна стратегія відновлення України повинна базуватися на новітніх технічних, технологічних інноваційних досягненнях сучасної науки і техніки та з урахуванням безпекових та екологічних викликів. Відповідно, вже сьогодні слід започаткувати реформи, які дадуть можливість у післявоєнний період розвивати економіку, відновлювати цивільну та промислову інфраструктуру на новій інноваційно-привабливій основі, адже «знищення інфраструктури, цілих міст і сіл показали потребу кардинального перепланування системи будівництва житла в умовах безпекових викликів, виникла потреба в якісних бомбосховищах, безпечних джерелах водозабезпечення та інших потреб населення, захисту об'єктів критичної інфраструктури» [1, с. 33]. Вважаємо, що майбутній розвиток України має відбуватися на основі науково-обґрунтованих підходів, програм та концепцій розвит-

ку, які базуватимуться на результатах наукових напрацювань творчих колективів науковців і фахівців відповідних галузей, у тому числі й у галузі освіти і науки. Результати подібних напрацювань, як правило, є результатами діяльності науково-дослідних установ та інших наукових центрів й інституцій, тому питання правового режиму майнових прав часом викликає певні дискусії та запитання. Тому тематика дослідження наукових творів як різновиду результатів творчої діяльності в цій сфері має наукове і практичне значення.

Отже, враховуючи вищевикладене, в нашому дослідженні ми зупинимося на основних питаннях правового регулювання відносин щодо створення службових наукових творів, співавторства, майнових прав наукових установ на результати творчої діяльності працівників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про значення інтелектуальної власності йдеться в Доповідях ВОІВ [2], де акцентується увага на інноваційному потенціалу творчих досягнень у відповідних національних документах та стратегіях. У системі вищої освіти наукова діяльність є однією з базових форм роботи, яка регламентується низкою нормативно-правових актів, серед яких Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [3]; Закон України «Про авторське право і суміжні права» [4]; Закон України «Про вищу освіту» [5]; Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [6] та в Цивільному кодексі України [7].

Національна наукова школа в сфері інтелектуальної власності представлена науковими та науково-методичними напрацювання наступних вчених: Орлюк О. П. (щодо освіти у сфері інтелектуальної власності [8], особливостей виконання наукових досліджень за державні кошти: міжнародний досвід) [9]; Падучак О. (щодо специфіки майнових прав інтелектуальної власності на технологію, створену за рахунок коштів державного бюджету) [10]; Прихотько Л. (щодо правового режиму «сирітських творів») [11]; дослідження шляхів реформування системи охорони інтелектуальної власності в умовах воєнних загроз [1]. При цьому і вчені, і практики по-різному пропонують вирішувати питання щодо вдосконалення українського законодавства стосовно визначення суб'єкта, якому мають належати майнові права на ОПІВ, створені в результаті НДР або ДКТР за кошти державного бюджету, тому використання даних праць посилює наше дослідження.

Мета статті — дослідження правового режиму наукових творів, створених у результаті виконання НДР.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в Україні функціонує широка мережа науково-дослідних установ та закладів, які підпорядковуються як окремим галузевим міністерствам, так і МОН та здійснюють науково-дослідну діяльність

у відповідності до галузевої специфіки. Так, у відповідності до діючого законодавства наукова діяльність — це інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні і прикладні наукові дослідження [2]. Виходячи з положень Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» правовий режим наукового і науково-технічного (прикладного) результату як об'єкта інтелектуальної власності визначається законодавством України [3]. Відповідно до ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» такими об'єктами, які є результатами дослідження та охороняються нормами авторського права в галузі науки, літератури і мистецтва, а саме літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо)» [4]. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, яка містить перелік видів творів, визначає що термін «літературні і художні твори» охоплює всі твори у сфері літератури, науки і мистецтва, яким би способом і в якій би формі вони не були виражені [13], в тому числі й створені в процесі виконання науково-дослідних робіт. Останні, в силу специфіки трудових відносин між працівником і роботодавцем, мають особливий правовий режим та специфіку правового регулювання як нормами цивільного, так і нормами трудового права.

Під науковими творами розуміють будь-які оригінальні письмові твори наукового, науково-технічного, науково-популярного й прикладного характеру. Зазначимо, що науковий твір набуває правової охорони не тому, що його зміст має науковий характер, а тому, що він має творчий характер і відображений на матеріальному носії — у книзі, брошурі, статті, дисертації, звіті тощо. Необхідно зауважити, що для того, аби твір набув правової охорони, він повинен відповідати визначеному в законодавстві колу ознак, і тільки за їх наявності та відповідності їм твір може стати повноцінним об'єктом авторського права.

Аналіз чинного українського законодавства дозволяє зробити висновок про те, що істотними ознаками твору є: творчий характер праці, в результаті якого автор створює твір; галузь науки, літератури, мистецтва; об'єктивність форми вираження твору; його відтворюваність. Характерно, що саме «творчість» є спільною вимогою, яку пред'являють до об'єкта авторського права законодавства (тих держав світу, які ми досліджували) під час вирішення питання про набуття твором такого статусу. Поряд із тим законодавці сходяться в тому, що «об'єктивність форми» та «відтворюваність» твору є обов'язковою ознакою об'єкта авторського права [13, с. 152].

За загальним правилом для того, щоб результат інтелектуальної творчої діяльності вважався «службовим об'єктом», він має бути наділений наступними властивостями:

— об'єкт повинен бути створений працівником у зв'язку із виконанням обов'язків за трудовим договором (часовий фактор), тобто потрібно, щоб службовий об'єкт був створений протягом певного періоду часу, в межах терміну дії належним чином оформленого трудового договору (контракту) між працівником та роботодавцем;

— результат інтелектуальної, творчої діяльності повинен бути пов'язаний із виконанням трудових обов'язків працівника, при тому в законодавстві щодо правового регулювання службових об'єктів права інтелектуальної власності чітко не визначено поняття та зміст службових обов'язків;

— створення об'єкта права інтелектуальної власності працівником за окремим дорученням роботодавця. Окреме доручення роботодавця може зобов'язати працівника до діяльності, що може призвести до створення об'єкта права інтелектуальної власності, тільки в разі, якщо виконання такого доручення буде в межах трудових обов'язків та відповідно до трудового договору (контракту) між роботодавцем і працівником;

— створення працівником об'єкта права інтелектуальної власності з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва й обладнання, матеріальних і фінансових засобів роботодавця, тобто об'єкт права інтелектуальної власності було створено працівником поза межами трудових обов'язків або після припинення трудових відносини з роботодавцем чи у вільний від роботи час, визнання за таким об'єктом статусу службового повинно відбуватися з урахуванням того, чи було такий об'єкт створено з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва роботодавця, його обладнання, матеріальних і фінансових засобів [14].

Ми погоджуємося з думкою О. П. Орлюк, що «стратегія України у галузі розвитку науки, технологій та інновацій, що передбачає створення національної інноваційної системи, повинна розглядати використання інтелектуальної власності як одне із завдань активізації інноваційної діяльності [9, с. 3], тому сьогодні таким важливим є питання вдосконалення національної інноваційної системи як необхідної умови для відновлення повоєнної України.

Спеціальною нормою, яка деталізує норми ЦК України стосовно специфіки роботи науково-дослідних установ щодо діяльності з виконання науково-дослідних робіт є Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», де в ст. 11 сказано, що «майнові права на технологію та/або її складові, що створені в процесі виконання науково-дослідних та

дослідно-конструкторських робіт, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів, належать установам, організаціям та підприємствам — виконавцям цих робіт відповідно до Цивільного кодексу України, крім випадків, майнові права на технологію та/або її складові, що створені в процесі виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів, передаються установами, організаціями та підприємствами – виконавцями органам державної влади, Національній академії наук України та галузевим академіям наук, які здійснюють фінансування зазначених науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, з урахуванням положень Цивільного кодексу України, якщо технологію та/або її складові віднесено до державної таємниці та в інших випадках, визначених законом [6]. Такі твори на практиці визначають як службові твори, під якими законодавець розуміє твори, створені автором у порядку виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту) між ним і роботодавцем [4].

Хоча в ст. 440 ЦК України і встановлено норму, що «майнові права інтелектуальної власності на твір, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), належать працівникові, який створив цей твір, та юридичній або фізичній особі, де/або в якої він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором або законом», проте на практиці базовим документом, яким регулюються трудові відносини, є трудовий договір та норми Кодексу законів про працю України, спеціального законодавства, зокрема законів України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», «Про авторське право та суміжні права» тощо, де встановлено, що для працівників науково-дослідних установ основним результатом їх діяльності є створення об'єктів інтелектуальної власності, за які вони отримують заробітну плату.

Слід зауважити, що саме заробітна плата є винагородою за створення службових творів і передачу майнових прав роботодавцю, хоча чинне законодавство не обмежує можливості виплати винагороди в окремих випадках за виконання додаткових доручень роботодавця. Відповідно, права на так звані додаткові об'єкти також переходять до роботодавця на підставі додаткової цивільно-правової угоди, адже якщо сторони домовилися про сплату додаткової винагороди, вони можуть укласти додатково цивільно-правовий договір, де й передбачити таку можливість.

Відповідно, в тій же ст. 440 ЦК України вказана норма узгоджується спеціальним законодавством, що «юридична або фізична особа, де/або в якої працює працівник, який створив твір у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), набуває майнові права інтелектуальної власності на такий твір

відповідно до Кодексу або договору в момент, наступний за створенням такого твору, якщо інше не встановлено договором [7].

На сьогодні, в трудових колективах часто виникають дискусії щодо майнових прав, порядку розпорядження твором, адже автори таких об'єктів практикують подвійне використання майнових прав без дозволу роботодавця тощо, тому вважаємо, що дані норми чітко дають відповіді на питання щодо порядку володіння майновими правами і порядку їх передачі. Поряд із тим на фоні військових викликів в Україні виникли питання щодо службових наукових творів, яким було завдано шкоди через втрату авторства, тексту тощо, в тому числі і в науковій сфері. Так, сьогодні в українському законодавстві поняття «сирітські твори » та їх використання, — на думку Л. Приходько, поки що залишаються не унормованими, хоча й існує відповідна потреба. Якщо звернемося до узагальненого аналізу проблеми, то серед причин виникнення і поширення «сирітських творів» бачаться наступні:

1. Об'єктивна втрата інформації про автора не з його волі.

2. Відсутність в авторському праві формальних процедур щодо виникнення прав на твір.

2. Твір є результатом творчої праці кількох авторів, які не знають один про одного.

3. Безвідповідальне ставлення автора до власних прав.

4. Занадто довгий строк охорони авторських прав із постійним його подовженням.

5. Не весь контент у мережі інтернет може бути якісним, оригінальним, актуальним, суспільнокорисним, що призводить до анонімності твору [11].

Враховуючи той факт, що під час воєнних подій відбувалася втрата інформації на письмових та електронних носіях, особливо в епіцентрах військових дій на території України, та значних пошкоджень науковим закладам, які були спричинені цими діями в таких містах, як Харків, Миколаїв, Ірпінь, Чернігів та інші, існує потреба вироблення підходів до регулювання відповідних творів. Як свідчить статистика, «від початку повномасштабної війни росіяни пошкодили 2 532 українських заклади освіти, 287 з яких — знищили. Про це повідомив міністр освіти і науки Сергій Шкарлет в ефірі всеукраїнського телемарафону 19 вересня [15]. Відповідно, частина наукових напрацювань тих навчальних закладів, які зазнали руйнувань, підпадають під категорію «сирітських творів» та потребуватимуть у подальшому вирішення питань щодо цілісності та збереженості твору, його авторства чи співавторства, формальних даних стосовно інших вимог до творів.

Паралельно слід відмітити, що ряд навчальних закладів зазнали хакерських атак на свої ресурси, фізичного руйнування комп'ютерної техніки, серверів, то-

му такі загрози спричиняють до втрати цілісності творів, що тягне за собою їх «сирітство». У подальшому є важливим проведення заходів щодо нівелювання або істотного зменшення загроз для інформаційних освітніх систем шляхом використання можливостей хмарного сервісу.

Хмарні сервіси (public cloud services) — це програми і платформи, які «живуть» та працюють на серверах хмарних провайдерів. Головна фішка хмарних сервісів полягає в тому, що створюючи акаунт на такій платформі, людина зможе отримувати доступ до власної інформації з будь-якого гаджета в будь-якій точці світу. Для цього потрібно вигадати логін і пароль. Використовувати ці сервіси не лише зручно, але й безпечно. Навіть якщо з телефоном або комп'ютером щось станеться, ваші дані не зникнуть [16]. Вважаємо, що в сучасних умовах додаткових енергетичних викликів подібне використання хмарних сервісів забезпечить їх надійне збереження та попередить «сирітство» творів.

Інша, не менш важлива, проблема — це співавторства на наукові твори, адже від співавторства слід відрізняти співробітництво, за яким кілька авторів беруть участь у створенні колективного результату творчої діяльності за завданням певної організації (замовника). Такий колективний об'єкт належить юридичній особі, за завданням якої він створений.

Згідно з нормами чинного законодавства під співавторами розуміють осіб, спільною творчою працею яких створено твір. Авторське право на твір, створений у співавторстві, належить усім співавторам незалежно від того, чи утворює такий твір одне нерозривне ціле або складається з частин, кожна з яких має самостійне значення. Про співавторство можна говорити лише в тому випадку, якщо внаслідок спільних зусиль декількох осіб створено єдиний колективний твір. Таким колективним твором вважається твір, якщо він представляє собою одне нерозривне ціле (наприклад, роман або картина, створені декількома особами) [3].

У теорії права співавторство прийнято поділяти на наступні види:

а) коли неможливо виділити внесок кожного співавтора — нероздільне співавторство. Воно властиве авторському праву, щодо створення об'єктів авторського права;

б) коли складові частки чітко визначені й відомо, хто із співавторів створив ту чи іншу частину, — роздільне співавторство.

При нероздільному співавторстві науковий твір, який створений у результаті спільної діяльності, в подальшому може використовуватися лише за спільною згодою всіх співавторів, у тому числі й щодо права на опублікування та іншого використання твору в освітній чи науковій діяльності.

Складніше визначитися в тих випадках, коли кожна частина твору має самостійне значення й може бути використана самостійно (наприклад, вірші й

музика в пісні, глави підручника, написаного колективом співавторів). Ясно, що колективний твір не може бути створений у результаті простого механічного з'єднання творів авторів. Необхідне таке взаємне пов'язування їхньої внутрішньої форми й змісту, щоб вони сприймалися публікою як єдиний твір [13, с. 164].

Іншими словами, зміна або вилучення будь-якої частини колективного твору має спричиняти відповідну зміну інших частин або неможливість використання твору як єдиного цілого. Наприклад, якщо вилучити з підручника з цивільного права будь-яку з глав, присвячених, наприклад, угодам, юридичним особам, позовній давності тощо, то даний підручник навряд чи може розглядатися як завершений колективний твір, здатний виконувати свої функції [19].

Другою неодмінною умовою виникнення співавторства є створення твору спільною творчою працею декількох осіб. При цьому під спільним характером праці розуміється, звичайно, не спільний процес роботи, а спільно досягнутий результат. Співавтори можуть працювати над твором спільно від початку до кінця, кожен з них може створити будь-яку відособлену частину твору чи завершити напрацювання іншого і т. ін. Важливим є не форма роботи над твором його авторів, а те, що він постав результатом їхніх спільних зусиль [13, с. 127].

Найважливішою умовою співавторства є також творчий характер внеску осіб, що претендують на співавторство. Нарешті, умовою визнання тих чи інших осіб співавторами твору є наявність угоди про виникнення співавторства. Так, у ст. 13 Закону «Про авторське право і суміжні права» сказано, що «відносини між співавторами визначаються угодою, укладеною між ними. Право опублікування та іншого використання твору в цілому належить усім співавторам. Якщо твір, створений у співавторстві, утворює одне нерозривне ціле, то жоден зі співавторів не може без достатніх підстав відмовити іншим у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору. В разі порушення спільного авторського права кожен співавтор може доводити своє право в судовому порядку [4].

В окремих випадках формуються відповідні авторські колективи для створення колективного результату творчої діяльності. У таких випадках замовником виступає юридична організація, як правило наукова установа, а майнові права, відповідно, виникають у цієї організації в наступних випадках: за фактом створення твору, за договором замовлення або в результаті передачі такого права за договором. Так, у постанові Пленуму Верховного Суду України сказано, що «при розгляді спорів про співавторство на твір, який утворює одне нерозривне ціле, судам слід виходити з факту визнання співавторства на момент оприлюднення твору. Це може бути підтверджено волевиявленням співавторів, вираженим у договорах про передачу прав, публічних заявах, листах тощо. Однак при

цьому судам необхідно мати на увазі, що авторське право на твір, у тому числі створений у співавторстві, виникає з моменту створення твору [18].

Проте в сучасних умовах при створенні наукових творів виникають питання розмежування відповідальності в разі виявлення плагіату, оскільки при нероздільній формі співавторства всі співавтори є солідарними боржниками. Також «однією суттєвою етичною проблемою саме колективного авторства вважаємо те, що в колективному творі значно легше замаскувати сліди плагіату та компіляції. Характерними ознаками останньої є непослідовність і хаотичність викладу, певні частини тексту написані слабше за інші, відрізняються за стилістикою, фрагменти роботи мають різне оформлення та форматування тощо. Утім названі ознаки різною мірою можуть бути притаманні й колективному твору, де немає жодних етичних порушень» [19].

Якщо ж твір, який створений у роздільному співавторстві, складається з частин, кожна з яких має самостійне значення, то кожен із співавторів має право використовувати створену ним частину твору на власний розсуд, якщо інше не передбачено угодою між співавторами [7]. Важливим є не форма роботи над твором його авторів, а те, що твір постав результатом їхніх спільних зусиль та має характер спільної праці.

Висновки. Отже, ми розглянули окремі питання правового регулювання прав на службові твори, тож можемо узагальнити, що правовий режим прав на службові твори регулюється нормами Цивільного кодексу та окремих законів України, з яких випливає, що майнові права на об'єкти, створені під час виконання НДР, належать роботодавцю, який є володільцем майнових прав інтелектуальної власності на дані твори.

Наголосимо також на потребі врегулювання правового режиму «сирітських творів» , що виникли в результаті тих втрат, які зазнає система науки і освіти у воєнний час, а саме щодо текстового примірника, пошкодження файлів, питання з відновленням змісту, втратою авторства тощо. Окремо відзначимо, що, як правило, більшість творів у НДР виконуються в режимі співавторства, і це є підставою для спірних моментів. Відповідно, вважаємо, що певні інформаційні сесії та програми, щодо особливостей правового регулювання прав на твори, створені в НДР, є потрібними в діяльності цих установ.

Констатуємо й те, що існує потреба внесення змін у чинне законодавство щодо правового регулювання системи охорони інтелектуальної власності та захисту прав інтелектуальної власності. Внесення відповідних змін забезпечить відновлення економіки та інфраструктури країни в повоєнний період із використанням новітніх технологій у технічній, інформаційній, архітектурній та інших творчих сферах для відновлення повоєнної України.

Список використаних джерел

1. Драпушко Р. Г., Горінов П. В., Філик Н. В. Шляхи реформування системи охорони інтелектуальної власності в умовах воєнних загроз. Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал. 2022. Вип. 1 (8). С. 32–40.

2. Доклад о положении в области интеллектуальной собственности в мире за 2022 г. Вектор инновационной деятельности. URL: https://www. wipo. int/wipr/ru/2022/index. htm (дата звернення: 01.11.2022 р.).

3. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 01.10.2022 р. № 2564-IX. URL: https://zakon. rada. gov. ua/laws/show/ 848-19#Text (дата звернення: 01.11.2022 р).

4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. URL: http://zakon4. rada. gov. ua/laws/ show/3792-12. (дата звернення: 01.11.2022 р.).

5. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37–38. Ст. 2 004. (дата звернення: 01.11.2022 р.).

6. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 16.10.2020 р. № 124-IX. URL: https://zakon. rada. gov. ua/laws/show/143-16#Text (дата звернення: 01.11.2022 р.).

7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: http://zakon4. rada. gov. ua/laws/show/435-15. (дата звернення: 01.11.2022 р.).

8. Орлюк О. П. Освіта з інтелектуальної власності у системі вищої освіти України: проблеми та завдання. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2019. № 6. С. 148–159.

9. Орлюк О. П. Виконання наукових досліджень за державні кошти: міжнародний досвід. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2006. № 4. С. 3–9.

10. Падучак Б. М. Майнові права інтелектуальної власності на технологію, що створена за рахунок коштів державного бюджету. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2009. № 6. С. 38–49.

11. Прихотько Л. «Сирітські твори» як об'єкти авторського права: поняття, правовий режим використання. URL: https://au. archives. gov. ua/index. php/au/article/view/154/117 (дата звернення 01.11.2022 р.).

12. Бернская конвенция об охране литературных и художественных произведений. Интеллектуальная собственность в Украине: правовые основы и практика. Т. 1. Право интеллектуальной собственности. Київ, 1999. С. 184–226.

13. Використання об'єктів інтелектуальної власності в рекламі: навч. посіб. для вищ. навч. закл. / Т. І. Биркович, І. С. Бондар, Р. Б. Шишка, І. М. Сопілко, Н. В. Філик та ін. ; М-во освіти і науки України, М-во культури України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2015. 640 с.

14. Службовий твір. URL: https://wiki. legalaid. gov. ua/ index. php/%D0%A1%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D1%82%D0%B2%D1%96%D1%80 (дата звернення 01.11.2022 р.).

15. Від початку повномасштабної війни росіяни пошкодили 2 532 заклади освіти, 287 з яких — знищили. URL: https://censor. net/ua/n3368199 (дата звернення 01.11.2022 р.).

16. Що таке хмарні сервіси та як вони допомагають бізнесу? URL: https://gigacloud. ua/blog/navchannja/scho-take-hmarni-servisi-ta-jak-voni-dopomagajut-biznesu (дата звернення 01.11.2022 р.).

17. Філик Н. В. Співавторство та його види щодо об'єктів авторського права. URI: http://er. nau. edu. ua/handle/NAU (дата звернення 01.11.2022 р.).

18. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 5. URL: https://zakon. rada. gov. ua/laws/show (дата звернення 01.11.2022 р.).

19. Ренн О. М. Колективна публікація в академічному виданні: проблемні аспекти у площині творчості та етики. URL: https://www. nas. gov. ua/publications/books/series/9789660247048/Documents/2013_8/107_NU-8-Renn. pdf (дата звернення: 01.11.2022 р.).

References

1. Drapushko R. H., Gorinov P. V., Filyk N. V. Shlyakhy reformuvannya systemy okhorony intelektualnoyi vlasnosti v umovakh voyennykh zahroz. Irpinskyy yurydychnyy chasopys: naukovyy zhurnal. 2022. Vyp. 1 (8). S. 32–40.

2. Doklad o polozhenii v oblasti intellektualnoj sobstvennosti v mire za 2022 g. Vektor innovacionnoj dejatelnosti. URL: https://www. wipo. int/wipr/ru/ 2022/index. htm (data zvernennja: 01.11.2022 r.).

3. Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diyalnist: Zakon Ukrayiny vid 01. 10. 2022 r. № 2564-IX. URL: https://zakon. rada. gov. ua/laws/show/ 848-19#Text (data zvernennya: 01.11.2022 r).

4. Pro avtorske pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrayiny vid 23.12.1993 r. № 3792-XII. URL: http://zakon4. rada. gov. ua/laws/ show/3792-12. (data zvernennya: 01.11.2022 r.).

5. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrayiny vid 01.07.2014 r. № 1556-VII. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. 2014. № 37–38. St. 2004. (data zvernennya: 01.11.2022 r.).

6. Pro derzhavne rehulyuvannya diyalnosti u sferi transferu tekhnolohiy: Zakon Ukrayiny vid 16.10.2020 r. № 124-IX. URL: https://zakon. rada. gov. ua/ laws/show/143-16#Text (data zvernennya: 01.11.2022 r.).

7. Tsyvilnyy kodeks Ukrayiny vid 16.01.2003 r. № 435-IV. URL: http://zakon4. rada. gov. ua/laws/show/435-15. (data zvernennya: 01.11.2022 r.).

8. Orlyuk O. P. Osvita z intelektualnoyi vlasnosti u systemi vyshchoyi osvity Ukrayiny: problemy ta zavdannya. Teoriya i praktyka intelektualnoyi vlasnosti. 2019. № 6. S. 148–159.

9. Orlyuk O. P. Vykonannya naukovykh doslidzhen za derzhavni koshty: mizhnarodnyy dosvid. Teoriya i praktyka intelektualnoyi vlasnosti. 2006. № 4. S. 3–9.

10. Paduchak B. M. Maynovi prava intelektualnoyi vlasnosti na tekhnolohiyu, shcho stvorena za rakhunok koshtiv derzhavnoho byudzhetu. Teoriya i praktyka intelektualnoyi vlasnosti. 2009. № 6. S. 38–49.

11. Prykhotko L. «Syritski tvory» yak obyekty avtorskoho prava: ponyattya, pravovyy rezhym vykorystannya. URL: https://au. archives. gov. ua/index. php/ au/article/ view/154/117

12. Bernskaja konvencija ob ohrane literaturnyh i hudozhestvennyh proizvedenij. Intellektualnaja sobstvennost v Ukraine: pravovye osnovy i praktika. T. 1. Pravo intellektualnoj sobstvennosti. Kyiv, 1999. S. 184–226.

13. Vykorystannya obyektiv intelektualnoyi vlasnosti v reklami: navch. posib. dlya vyshch. navch. zakl. / T. I. Byrkovych, I. S. Bondar, R. B. Shyshka, I. M. Sopilko, N. V. Filyk ta in.; M-vo osvity i nauky Ukrayiny, M-vo kultury Ukrayiny, Kyyiv. nats. un-t kultury i mystetstv. Kyyiv: Vyd. tsentr KNUKiM, 2015. 640 s.

14. Sluzhbovyy tvir. URL: https://wiki. legalaid. gov. ua/index. php/%D0% A1%D0 %BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D1%82%D0 %B2%D1%96%D1%80 (data zvernennja 01.11.2022 r.).

15. Vid pochatku povnomasshtabnoyi viyny rosiyany poshkodyly 2 532 zaklady osvity, 287 z yakykh — znyshchyly. URL: https://censor. net/ua/n3368199 (data zvernennya 01.11.2022 r.).

16. Shcho take khmarni servisy ta yak vony dopomahayut biznesu? URL: https:// gigacloud. ua/blog/navchannja/scho-take-hmarni-servisi-ta-jak-voni-dopomagajut-biznesu (data zvernennya 01.11.2022 r.).

17. Filyk N. V. Spivavtorstvo ta yoho vydy shchodo obyektiv avtorskoho prava. URI: http://er. nau. edu. ua/handle/NAU (data zvernennya 01.11.2022 r.).

18. Pro zastosuvannya sudamy norm zakonodavstva u spravakh pro zakhyst avtorskoho prava i sumizhnykh prav: Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrayiny vid 04. 06. 2010 r. № 5. URL: https://zakon. rada. gov. ua/laws/show (data zvernennya 01.11.2022 r.).

19. Renn O. M. Kolektyvna publikatsiya v akademichnomu vydanni: problemni aspekty u ploshchyni tvorchosti ta etyky. URL: https://www. nas. gov. ua/publications/

books/series/9789660247048/Documents/2013_8/107_NU-8-Renn. pdf (data zvernennya: 01.11.2022 r.).

Rostyslav DRAPUSHKO, Pavlo GORINOV, Nataliia FILYK. Legal regime of scientific works created as a result of scientific research works.

Future reforms and innovative progress of post-war Ukraine depends on the degree of involvement of intellectual products and innovative technologies in the economic sphere of Ukraine, which poses new challenges to the legal regulation of intellectual property regarding the issue of legal regulation of rights to the results of creative activity. An important place in the system of intellectual property objects belongs to official works created as a result of the implementation of the GDR. Ukraine was, is and will be a state with high scientific and technical potential, which is determined by important and unique achievements in many areas of production and social life — in the development of new materials, biotechnology, radio electronics, electric welding, informatics, etc., but there is a question of the quality of patents and their commercialization and implementation of the results of creative activity in the national industry. As a rule, the results of the work are the results of the activities of scientific research institutions and other scientific centers and institutions, therefore the issue of proper legal regulation of property rights to official works is of great practical and theoretical importance. Accordingly, the study of the legal regime of scientific works is of particular importance for the activities of scientific research institutions and educational institutions that directly carry out activities in the field of technology transfer.

***The purpose of the article** is to study the legal regime of scientific works created as a result of the implementation of the GDR.*

***Research methods:** comparative legal, sociological, statistical, systematic, method of analysis and objective truth, etc.*

***Result:** the need to make changes to the current legislation regarding the legal regulation of the intellectual property protection system and the protection of intellectual property rights has been proven. It was established that there is a need to regulate the legal regime of orphan works, which arose as a result of the losses suffered by the system of science and education in wartime, namely, the loss of text copies, damage to files, issues with restoration of content, loss of authorship, etc.*

***Key words:** intellectual property, intellectual capital, invention, utility model, industrial design, reform of the intellectual property system, disposal of intellectual property rights, commercialization of intellectual property objects.*